



Petek, 19. avgusta 2022, št. 160 / manager.finance.si

Finance
manager

3,50 EUR / naročnine: 080 15 80

Mark Mobius: Na trgih v razvoju so priložnosti, a previdno / 26

Kreditno poslovanje Klarne, Affirma in Afterpaya pod drobnogledom / 16

Vojna proti dušikovim emisijam



**BREZ GNOJIL,
BREZ KMETOV,
BREZ HRANE**

/10

IZDAJA: Časnik Finance, d. o. o.
Bleweisova c. 30, 1000 Ljubljana

Direktor in glavni urednik vseh edicij
Časnika Finance, d. o. o.:

Peter Frankl

Odgovorna urednica:

Bojana Humar

bojana.humar@finance.si

Namestnik odgovorne urednice:

Boštjan Usenik

bostjan.usenik@finance.si

Pomočnica odgovorne urednice:

Andreja Rednak

andreja.rednak@finance.si

Uredništvo:

Bleweisova c. 30, 1000 Ljubljana

01 30 91 540

manager@finance.si

http://manager.finance.si

Tehnična urednica in prelom:

Maja Volk

Oblikovanje:

Maja Volk in Irena Buha Marolt

Vodja fotooddelka:

Aleš Beno

Ilustracija na naslovnici:

Shutterstock/Maja Volk

Vodja lekture: **Tatjana Hosta**

Oglasno trženje:

01 30 91 590 / oglasi@finance.si

Vodja projekta: **Janez Hudej**

janez.hudej@finance.si, 01 30 91 469

Direktorica: **Aleksandra Horvat**

aleksandra.horvat@finance.si

01 30 91 472

Trženje vsebin:

Vodja: **Tina Anžič**

01 30 91 491

tina.anzic@finance.si

Naročnine:

080 15 80

narocnine@finance.si

Tisk: **Delo, d. o. o.,**

Tiskarsko središče Ljubljana

Natisnili smo: 6.820 izvodov

Finance Manager izhaja vsak petek.

Cena izvoda je 3,5 EUR,

v ceno je vključen 5 % DDV.

Transakcijski račun

Unicredit banka Slovenija, d. d.:

SI56 2900 0005 9800 842

Finance Manager upošteva Kodeks
Časnika Finance in interna pravila
finančnega novinarstva, objavljena na
spletni strani (www.finance.si/kodeks).

Portfelji članov redakcije Časnika
Finance so objavljeni na spletni strani
(www.finance.si/portfelji).

ISSN 2670-6989

REDAKCIJSKI SISTEM: StoryEditor

10

BREZ GNOJIL,
BREZ KMETOV,
BREZ HRANE



PRESS

**NICK OTTENS,
ATLANTIC SENTINEL:**

Trenutno so
dušikove emisije na
Nizozemskem na ravni
sedemdesetih let, cilj
pa je, da se znižajo na
raven petdesetih let
prejšnjega stoletja.

SHUTTERSTOCK/MAJA VOLK



**Vojna proti
dušikovim
emisijam**

K O L U M N E

31



LIDIJA JERKIČ:
Kako je plačan
socialni dialog

32



HANS-WERNER SINN:
Brezplačnega kosila v
EU je konec



EMIL ERJAVEC, AGRARNI EKONOMIST:

Z dušikovimi izpusti imamo težave tudi v Sloveniji

16



CHARLOTTE POLLET FOR BLOOMBERG BUSINESSWEEK

Kreditno poslovanje Klarne, Affirma in Asterpaya pod drobnogledom

KAZALO

26 BORZA IN DENAR
M. Mobius: Na trgih v razvoju so priložnosti, a previdno

39 O VINU
Familija namerava Halozam vrniti nekdanji sloves

42 PISMO IZ SAJGONA:
Glava v zlatu, noge v blatu

24



NOTEY'S WORLD:
Igranje mobilne igre z instrumentom in notami

34



TOM D MORGAN

HUMANITARNOST
V ŠTEVILKAH

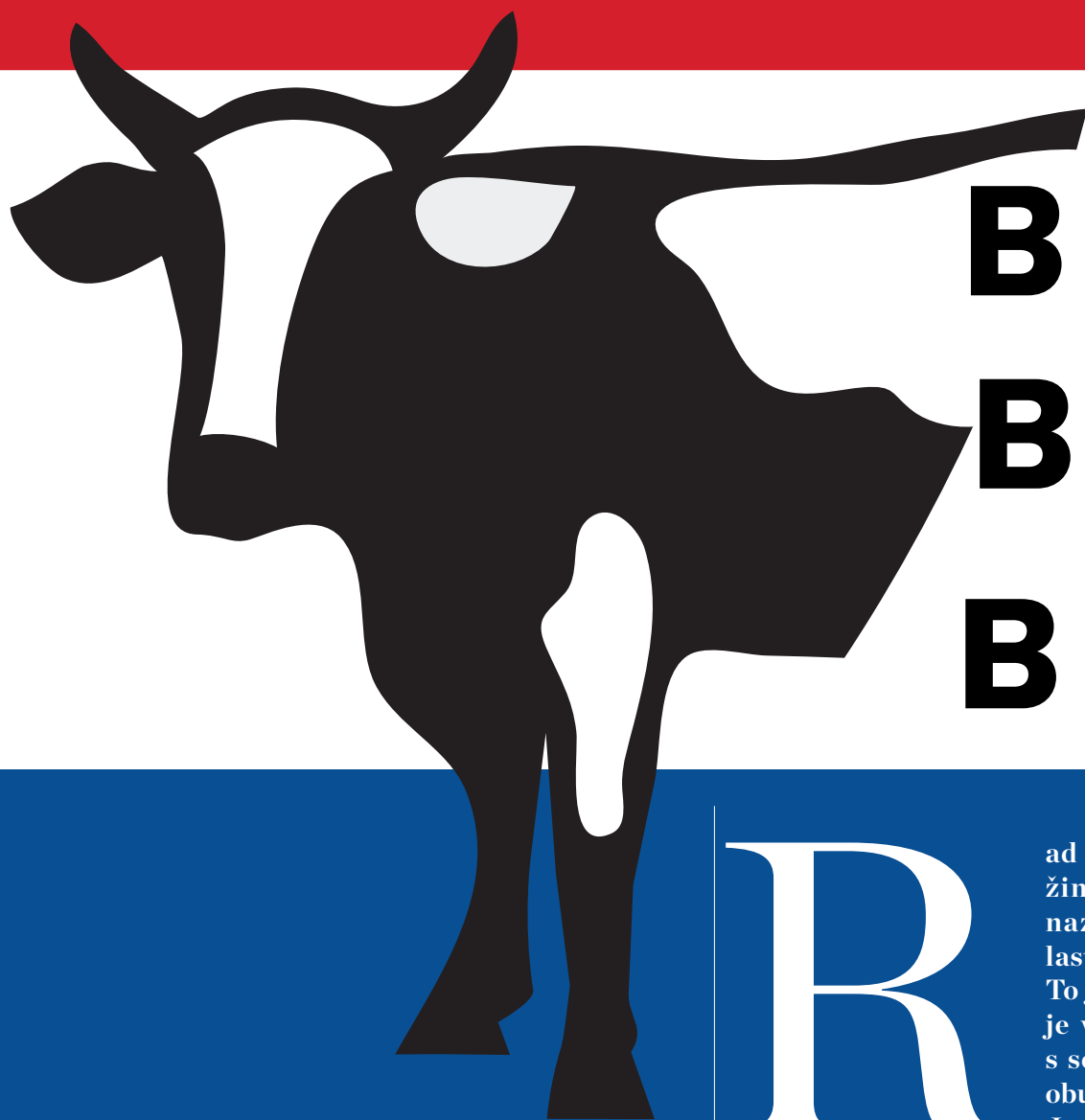


SHUTTERSTOCK

28

ITD.:

Zakaj modni navdušenci ne kopičijo več dizajnerskih oblačil, temveč jih preprodajajo



**BREZ
BREZ
BREZ**

BOŠTJAN USENIK

ZMANJŠANJE ČRED ŽIVINE ZA POL IN PROPAD 11 TISOČ ŽIVINOREJCEV. TO JE VLADNI NAČRT NIZOZEMSKÉ, DRUGE NAJVEČJE IZVOZNICE KMETIJSKIH PRIDELKOV NA SVETU, ZA ZAŠČITO OKOLJA PRED DUŠIKOVIMI IZPUSTI DO LETA 2030, KI JE VNEL PROTESTE KMETOV. KAKŠNE BODO POSLEDICE?

R

ad delam z naravo. Družine krav več generacij nazaj poznam bolje od lastne družine. Hudo je. To je moje življenje. Tako je v spletnem intervjuju s solzami v očeh povedal obupani nizozemski kmet Jeroen Van Maanen, ki je

tudi vodja nedavnih protestov.

»Kmet ni kmet zaradi denarja, to je način življenja, ki ni več spoštovan. Dandanes se ljudje v mestu ob petih popoldne odpravijo v supermarket po hrano. Nekoč pa so za pridelavo hrane ali lov potrebovali cele dneve. Novinar ste lahko zato, ker vam hrane ni treba pridelovati, molsti krav in klati prašičev,« pravi.

Propad tretjine živinorejcev

Podrobneje smo o načrtih nizozemske vlade, ki so povzročili proteste kmetov, spregovorili z Nickom Ottensom, nizozemskim novinarjem, kolumnistom in ustanoviteljem portala Atlantic Sentinel, ki se poleg politike, različnih družbenih tem, energetike,

GNOJIL, KMETOV HRANE



stanovanjske politike posveča tudi prihodnosti kmetijstva.

»Vlada načrtuje dušikove izpuste do leta 2030 zmanjšati za polovico. Ker so kmetije prek iztrebkov živali med največjimi onesnaževalci z amonijakom, država načrtuje del kmetij prisiliti v zaprtje, del pa v zmanjšanje pridelave. Pričakuje se, da bo od okoli 30 tisoč živinorejskih kmetij 11 tisoč moralo nehati delovati, 17 tisoč pa jih bo moralo pridelavo zmanjšati,« razlaga Nick Ottens.

Poleg teh je na Nizozemskem še približno 20 tisoč kmetij, ki se ukvarjajo s poljščinami in hortikulturo, a jih ukrepi ne bodo prizadeli. Drugače pa bo z industrijo, ki bo morala zmanjšati izpuste dušikovega oksida po natančnejših načrtih, ki bodo znani proti koncu leta.

Zmanjšanje dušikovih izpustov živinorejcev po posameznih regijah naj bi tako znašalo od 12 do 95 odstotkov, odvisno od fizične oddaljenosti od naravovarstvenih območij. Nacionalna kmetijska zveza opozarja, da ukrepi za podeželje prinašajo katastrofalne posledice, tako ekonomske, socialne kot tudi kulturne.

Odločitev sodišča in neuspela pogajanja

Po Ottensovih besedah se vlada Marka Rutteja s kmeti želi pogovarjati, a je obenem povedala, da se o ciljni količini zmanjšanja izpustov ne bo pogajala, kar pa za kmete ni sprejemljivo, zato se ti nočejo pogajati.

Na vprašanje, ali se mu ukrepi ne zdijo preveč nenadni, nizozemski poznavalec pravi, da ne. »Trenutni spor se vleče že približno tri leta, ko je nizozemsko vrhovno sodišče ugotovilo, da vlada ne stori dovolj za omejitev dušikovih emisij, kar bi morala že davno storiti po evropski zakonodaji. V tem času se je vlada bolj ali manj neuspešno sestajala z interesnimi skupinami kmetov, okoljevarstvenikov in industrije, zato je bila trenutna situacija nekako pričakovana.« ▶

- Kmečki protest in zasedba nizozemske avtoceste A1

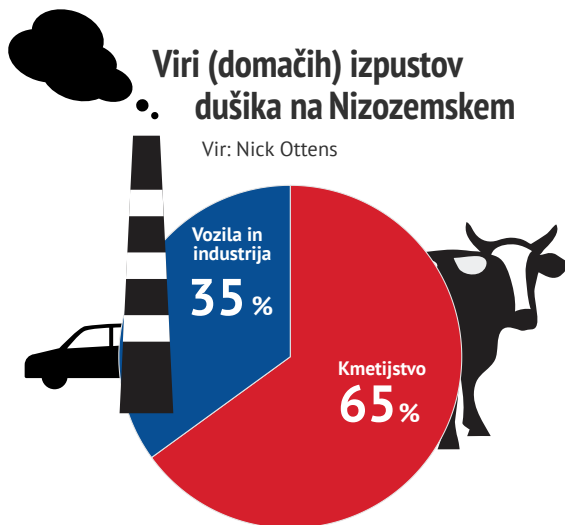


VINCENT LANNIK/ANP/WAG/AFIP



PRESS

>> Trenutno so dušikove emisije na ravni sedemdesetih let, cilj pa je, da se znižajo na raven petdesetih let prejšnjega stoletja, pravi nizozemski poznavalec Nick Ottens.



Ottens pravi, da so se od devetdesetih let, ko je bila na evropski ravni sprejeta Natura 2000, dušikovi izpusti na Nizozemskem pomembno zmanjšali, vendar ne dovolj, da bi zavarovali zaščitena območja.

Nad pridelavo hrane v času polstoletne inflacije

Zakaj se je nizozemska vlada odločila za tako radikalno omejevanje pridelave hrane prav v času najvišje inflacije cen hrane in energentov vse od sedemdesetih let prejšnjega stoletja?

Nick Ottens odgovarja, da gre za nesrečno tempiranje, ki pa se mu zaradi odločitve vrhovnega sodišča ne da izogniti: »Vseeno gre za osemletno tranzicijsko obdobje, v katerem bodo kmetije imele priložnost tudi spremeniti svojo dejavnost s ciljem zmanjšanja emisij ob čim večji ohranitvi količin pridelave hrane. A posledice bodo porabniki vseeno čutili.«

Trajnost, preselitev ali končanje

Del živinorejcev bo morda prešel od pridelave živine k poljščinam, kar pa verjetno ne bo množično, saj gre za zelo različne dejavnosti, pravi Nick Ottens. »Nekateri se bodo morda preselili drugam po državi, proč od okoljevarstvenih območij. V nekaterih primerih bo že selitev za 20 ali 30 kilometrov proč pomenila, da zmanjšanje izpustov z amonijakom, ki so smrtonosni za žuželke in ptice, ne bo nujno tako izrazito. Prehod na ekološko kmetovanje je tudi ena od možnosti, ki pa hkrati pomeni krčenje pridelave ob uporabi ekološke krme ter odpravo rabe pesticidov in antibiotikov.«

Ena od možnosti bo tudi državni odkup kmetij, ki ne bodo mogle nadaljevati dejavnosti. Po Ottensovih besedah je vlada že vzpostavila tranzicijski sklad 32 milijard evrov (kar je štiri odstotke BDP), s katerim bi financirala vse te različne možnosti prehoda. S tem denarjem naj bi po navedbah Wall Street Journala na »zdravo raven« spravili tri četrtine nizozemskih območij iz Nature 2000.

Arbitrarne številke na raven iz petdesetih let 20. stoletja

Eden od argumentov nizozemskih živinorejcev je tudi ta, da so v prejšnjih desetletjih svoje izpuste že močno omejili in da gre tu samo za neke nove arbitrarne številke, s katerimi želi politika še bolj prizadeti njihovo dejavnost.

Ottens pravi, da dejstvo o zmanjševanju izpustov drži: »V zadnjih 30 letih so se kmetijske emisije z amonijakom zmanjšale za okoli 65 odstotkov. Vendar pa moramo dodati, da je to zmanjšanje količine od vrha sredi devetdesetih let. Trenutno so te emisije tako na ravni sedemdesetih let, cilj pa je, da se zmanjšajo na raven petdesetih let prejšnjega stoletja.«

Kar pa zadeva arbitrarne cilje, dodaja, da to drži le delno, saj si z nekoliko strožjimi merili od znanstvenih meril država zagotavlja več prožnosti pri uveljavljanju ukrepov.

Delitev bremen izpustov drugih dejavnosti

Na Nizozemskem je kmetijstvo odgovorno za približno 40 odstotkov vseh dušikovih izpustov, avtomobili in industrija za 25 do 30 odstotkov, preostanek pa jih prihaja prek meje. Če se omejimo zgolj na dušikove izpuste, ki nastajajo na Nizozemskem, jih je torej dve tretjini zaradi kmetij in tretjina zaradi avtov in industrije. Za postopno zmanjševanje

izpustov vozil je poskrbela že EU, načrte nadaljnjega zmanjševanja izpustov industrije pa bo država predstavila pozneje letos, cilj pa naj bi bil proporcionalna porazdelitev bremen.

Kmetijstvo sicer pomeni 1,4 odstotka nizozemskega BDP, če pa k temu prištejemo še dejavnosti, ki so od kmetijstva odvisne – proizvodjalce krme, pesticidov, kmetijskih strojev, distributerje, klavnice, predelovalce mleka, trgovine –, je delež v BDP 6,4-odstoten. »Vsi tisti, ki imajo praviloma dobičkovne marže precej večje od kmetov, proteste kmetov podpirajo, saj vedo, da bo z ukrepi manj posla tudi zanje. Zanimivo pa je, da se pogajanj nočejo udeleževati in proaktivno pomagati pri iskanju rešitev,« opisuje Nick Ottens.

Skrbi o ohromitvi dobave hrane so pretirane

Nizozemska je druga največja izvoznica kmetijskih izdelkov, takoj za ZDA. A ti izdelki ne vključujejo zgolj hrane, temveč tudi cvetje in čebulice. Zadnje pomeni okoli devet odstotkov vsega izvoza kmetijskih izdelkov, uvoz iz drugih delov sveta in vnovični izvoz pa 27 odstotkov. Izvoza mesa in mlečnih izdelkov je za 18 milijard evrov na leto, kar sta dva odstotka nizozemskega BDP. Nizozemska sicer izvozi za šest odstotkov vse svetovne hrane.

Kako pa bodo v kontekstu protestnega slogana »brez gnojil, brez kmetov, brez hrane« ukrepi vplivali na ponudbo hrane v državi, v Evropi in svetu? Nick Ottens meni, da so ta opozorila pretirana: »Polovica izvoza nizozemske hrane, večinoma mesa in mlečnih izdelkov, gre v Nemčijo, Francijo, Združeno kraljestvo in Belgijo. Pomanjkanja hrane tam ne pričakujem, če se zmanjša nizozemski izvoz. Poudariti pa moram še, da moramo za živinorejo veliko žit, soje in druge krme tudi uvoziti. Ti pridelki so večinoma iz manj razvitih delov sveta, kjer bi lahko te pridelke uporabili za prehrano tamkajšnjega prebivalstva. Zato bi bilo v smislu svetovne prehranske varnosti koristno, da zmanjšamo porabo in pridelavo mesa in mlečnih izdelkov oziroma povečamo porabo rastlinske prehrane.«

Nizozemci kmete podpirajo, a ne nujno protestov

Kako pa se je na proteste odzvala splošna javnost? Po anketah okoli 70 odstotkov Nizozemcev sočustvuje s kmeti. A zgolj 40 odstotkov jih podpira tudi proteste, ki ob zasedbah avtocest in zažiganju bal slame postajajo tudi nekoliko bolj nasilni. Samo 30 odstotkov prebivalstva protestom nasprotuje, preostali pa so neodločeni.

Ukrepi niso del boja proti podnebnim spremembam

Katere pa so glavne zmote, ki se o ukrepih proti dušikovim izpustom na Nizozemskem širijo po mednarodnih medijih? Nick Ottens kot glavno zmoto omenja, da naj bi bili ukrepi proti dušikovim izpustom usmerjeni proti podnebnim spremembam: »Prvič, emisije z amonijakom uničujejo lokalno rastlinje, lokalne živalske vrste, lokalno prst. To niso toplogredni plini in ne gre za uresničevanje pariškega okoljskega sporazuma. Gre za zaščito lokalne narave na Nizozemskem. Drugič, zmotno je prepričanje, da se tu politika na kmete spravlja nepravilno, o čemer sem že govoril. In tretja je zmota, da gre ob vsem tem za neko mednarodno zaroto – nobenih dokazov ni o tem.«

Bolečini se ne bo dalo izogniti

Na vprašanje, kako pa bi sam ravnal v tem položaju, da bi boljše razelektril družbeno razpoloženje, če bi bil v koži premiera Rutteja, pa Ottens odgovarja: »Vlada je med kladivom in nakovalom. Oblikovala je nacionalno politiko in jo v podrobno izvajanje predala pokrajinskim upravam. Te so to odgovornost zavrnilo, a če bi o tem začela odločati državna oblast, bi jo prav te pokrajinske politike obtoževale marsičesa.

Obenem je ta koalicijska vlada pri izvajanju ukrepov odvisna od podpore levičarskih in desničarskih strank. Če bi kmetom dala za prehod več časa ali pa bi jim olajšala bremena, bi jo napadli levičarji. Če pa bi jim postavila še strožje zahteve, bi bilo podobno z desničarske strani. Tu idealne rešitve ni. Ukrepi bodo boleli in ljudje bodo upravičeno prizadeti.«

30 tisoč
je trenutno okvirno število živinorejcev na Nizozemskem.

11 tisoč
znaša število propadlih nizozemskih živinorejcev do leta 2030 po vladni oceni ukrepov.

17 tisoč
znaša število nizozemskih živinorejcev, ki bodo morali do leta 2030 pridelavo zmanjšati.

95–12%
naj bi znašalo zmanjšanje dušikovih izpustov po posameznih območjih Nizozemske.

2.
največja izvoznica kmetijskih pridelkov na svetu je Nizozemska, takoj za ZDA.

6,4%
nizozemskega BDP pri našajo kmetijstvo in od njega odvisne gospodarstvene panoge.